

Nr 292.

Av herr Ohlin m. fl., *angående en sammanslagning av de i lagen om folkpension avsedda allmänna och särskilda bostadstilläggen.*

De särskilda eller »kommunala» bostadstilläggen till folkpensionärer (och jämställda) ha fått en helt annan utbredning än statsmakterna förutsett vid antagandet av 1946 års folkpensionslag. Enligt senaste uppgifter förekomma sådana tillägg i kommuner, som sammanlagt innesluta inemot 60 procent av landets befolkning. Ehuru behovet uppenbart ansetts störst i tätorter eller annars industrialiserade bygder, har ett betydande antal kommuner även ur ortsgrupp I infört särskilda bostadstillägg. Ett mindre antal kommuner utger både särskilt bostadstillägg och kommunalt pensionstillskott till folkpensionärer, inte endast i undantagsfall (då pensionären behöver särskild diet, dyrbarare medicin o. s. v.), utan såsom normalfall. Orsaken är då uppenbarligen att man ansett sig förhindrad att sätta bostadstilläggets maximibelopp högt nog för att bereda skälig standard åt folkpensionärer utan sidoinkomst. Föreliggande undersökningar om praxis visa vidare, att kommunerna på ett mycket varierande sätt utnyttjat sin rätt att själva fastställa grunderna för tillägget. Endast för en mindre del av de folkpensionärer det gäller utgår det särskilda tillägget efter i huvudsak samma regler om inkomstprövningen som det allmänna (eller »statliga»). Grunderna äro stundom strängare, stundom mildare än de regler, som skulle gällt om fråga varit om statligt bostadstillägg, stundom äro de så obestämda, att det vid bestämmandet av om bostadstillägg skall utgå till en viss folkpensionär mera kan bli fråga om en behovsprövning än om en prövning av huru stora inkomster vederbörande har.

Socialvårdskommittén föreslår i sitt betänkande om socialhjälp (SOU 1950:11) bl. a., att kostnaderna för de särskilda bostadstilläggen skola till viss del bestridas av staten och i samband därmed att statlig myndighet skall utöva uppsikt över grundernas innehåll. Vilka materiella regler, som böra gälla för detta innehåll, har kommittén icke gått in på, eftersom den vid ett tidigare tillfälle anhållit att avdragsreglerna m. m. inom folkpensioneringen skulle bli föremål för översyn genom särskilda sakkunniga. En ledamot av socialvårdskommittén, hr Anders Pettersson i Dahl, som icke tillhörde kommittén, när nyssnämnda anhållan framfördes, uttalade, att folkpensionens anpassning efter de individuella omständigheterna helt bor-

de ske genom särskilda bostadstillägg och alltså att de allmänna pensions-tilläggen skulle slopas.

Nyssnämnda tankegång, som uppenbarligen icke står i strid med de synpunkter, som socialvårdskommittén anfört, har även skisserats av pensionsstyrelsen i ett yttrande till andra lagutskottet vid 1950 års riksdag. Den är uppenbarligen riktig. En sammanslagning av de allmänna och de särskilda bostadstilläggen framstår som en nödvändig konsekvens av kommitténs förslag att de nuvarande särskilda bostadstilläggen delvis skola finansieras med statsmedel. Det vore en klar oformlighet att till samma person utge ett statligt bostadstillägg, delvis bekostat av kommunala medel, och ett kommunalt bostadstillägg, delvis bekostat genom statsbidrag. Genom att bestämmandet av bostadstilläggen överlättes till kommunerna skulle man vinna, att den anpassning av bostadstilläggen efter lokala förhållanden, som är nödvändig, bleve genomförd i samtliga kommuner. Den för hela folkpensioneringsreformen vägledande tanken att bereda alla pensionärer en skälig standard skulle kunna bli realiserad i större utsträckning än nu är fallet. Det kan i detta sammanhang påpekas, att ett bibehållande av de allmänna statligt fastställda bostadstilläggen uppenbarligen måste bli förenat med svåra problem så snart det befinnes nödvändigt att revidera icke blott indelningen i bostadskostnadsgrupper utan även spännvidden mellan bostadstilläggen i de olika grupperna. Vi behöva endast erinra om att denna spännvidd i lagens nuvarande utformning går tillbaka på en omfattande specialundersökning av folkpensionärernas *faktiska* bostadskostnader år 1944. Sedan dess har icke blott byggnadsverksamheten i mycket stor utsträckning förändrat dessa faktiska kostnader, utan även kravet på likvärdig standard vunnit allt större anslutning.

Frågan om sammanslagning av de statliga och de kommunala bostadstilläggen har även betydelse då det gäller en reform av reglerna för avdrag från folkpensionen. Vi behöva icke här uppehålla oss vid huru hårt de nuvarande avdragsreglerna verka — huru de motverka sparsamheten i samhället, särskilt hos dem som under de närmaste åren skola bli folkpensionärer, huru de göra folkpensionärerna ovilliga att taga arbete trots att de mycket väl skulle kunna utföra ett sådant, huru de göra folkpensionärer ovilliga att ge de upplysningar om sina ekonomiska förhållanden, som lagen önskar att de skola avge, huru de göra arbetsgivarna ovilliga att pensionera sina arbetare. En omreglering av avdragsbestämmelserna är vidare av betydelse som ett bidrag till lösningen av det s. k. tröskelproblemet. En reform av reglerna för avdrag från folkpensioner är därför synnerligen önskvärd, och med en dylik reform är den i följd tillsatta folkpensionsrevisionen sysselsatt. En sådan reform blir emellertid lättare, om de nuvarande allmänna och särskilda bostadstilläggen kunde administreras enhetligt.

Vi äro medvetna om att ett genomförande av ovan angivna tankegång framkallar problem, som sammanhånga med själva fördelningen av kost-

naderna mellan stat och kommun. Denna fördelning är emellertid för närvarande under omprövning i olika sammanhang. När härtill kommer, att ståndpunkterna måste bli beroende av avdragsreglerna, anse vi det för tidigt att nu diskutera dessa problem.

Frågan om sammanförande av de statliga och kommunala bostadstilläggen till bostadstillägg, som beslutas av kommunerna och utgå med statsunderstöd, bör upptagas av folkpensionsrevisionen. De för denna utredning givna direktiven torde visserligen icke formellt hindra revisionen att även undersöka frågan om omgestaltning av bostadstilläggen men föreskriva icke att denna fråga skall upptagas till prövning. Vi föreslå därför, att riksdagen ville direkt uttala, att revisionen skall upptaga även denna fråga.

Under hänvisning till det anförda få vi hemställa,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om uppdrag åt folkpensionsrevisionen att pröva lämpligheten av att samman slå i folkpensioneringslagen avsedda allmänna och särskilda bostadstillägg.

Stockholm den 26 januari 1951.

Bertil Ohlin.

Per A. Johnsson
i Kastanjegården.

Bertil von Friesen.

Wald. Svensson.

Sven Wedén.

O. Malmberg,
Skövde.

Manne Ståhl.

Ragnhild Sandström.